

Notitie

FORUM STANDAARDISATIE 12 december 2018 Agendapunt 3C Intakeadvies MIM

Nummer: FS 181212.3C

Aan: Forum Standaardisatie
Van: Stuurgroep Open Standaarden

Datum: 26 november 2018
Versie: 1.0

Bijlagen: niet van toepassing

Advies

Geadviseerd wordt om MIM in procedure te nemen voor opname op de lijst aanbevolen standaarden.

Aandachtspunt voor de toetsingsprocedure zijn de garanties over het nog verder in te richten beheerproces. Verder is het draagvlak van de standaard nog beperkt en is onduidelijk hoe nog niet betrokken organisaties staan tegenover een standaard voor het opstellen van informatiemodellen. Het expertonderzoek zal moeten uitwijzen of opname op de lijst met aanbevolen standaarden verdere adoptie kan bevorderen.

In de toelichting hieronder wordt dit advies nader onderbouwd.

Toelichting

1. Korte beschrijving van de standaard

Informatie is een belangrijke motor voor het functioneren van de overheid in Nederland. Steeds meer wordt er samengewerkt en uitgewisseld tussen verschillende overheidslagen en instanties. Daarom is het van groot belang dat we de gegevens die we gebruiken op dezelfde manier interpreteren. Dit vraagt om afspraken over de wijze van beschrijven van gegevens en de manier waarop we deze uitwisselen.

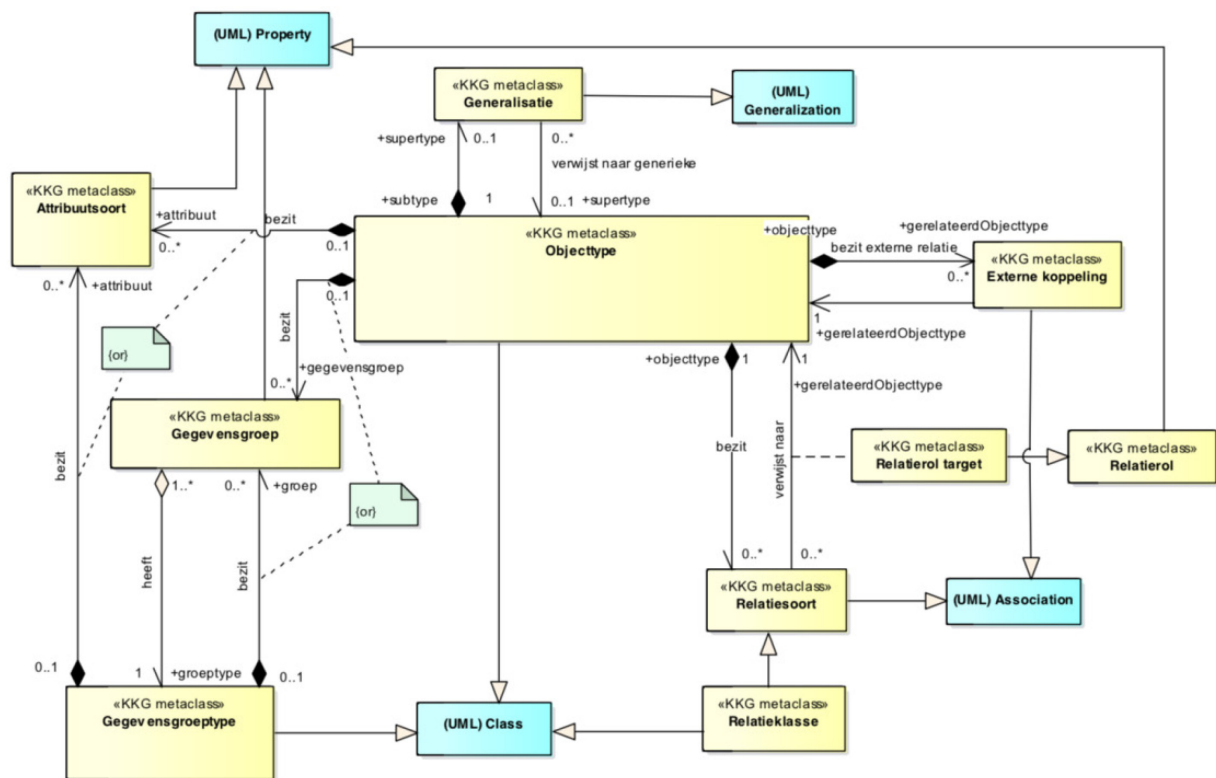
Op dit moment is er over ketens heen een veelheid aan standaarden voor gegevensuitwisseling die gebaseerd zijn op verschillende informatiemodellen, die door de verschillende semantiek en syntax niet compatibel met elkaar zijn.

MIM (Metamodel voor Informatiemodellering) dient als gemeenschappelijk vertrekpunt voor het opstellen van informatiemodellen, zodat informatiemodellen en de daarop gebaseerde standaarden voor gegevensuitwisseling meer compatibel worden. MIM voorziet enerzijds in duidelijke afspraken over het vastleggen van gegevensspecificaties en biedt anderzijds ruimte aan de verschillende niveaus van modellering.

Bij een gezamenlijke toepassing van het metamodel MIM worden informatiemodellen beter vergelijkbaar en wordt het mogelijk om op basis daarvan gegevens uit te wisselen, centrale

voorzieningen voor semantiek zoals registers en catalogi efficiënt in te richten en algemene tooling te ontwikkelen. Beschrijving van het metamodel is een randvoorwaarde indien er sprake is van een stelsel van samenhangende informatiemodellen. De beschrijving is noodzakelijk om efficiënt gegevens uit te kunnen wisselen over ketens en organisaties heen.

Een metamodel is een model van een model. Het definieert een verzameling van modelleerconstructies in de vorm van bouwstenen oftewel modelementen, met bijbehorende betekenis en bijbehorende afspraken omtrent hoe deze toe te passen. Volgens een metamodel kunnen informatiemodellen gemaakt worden die op hun beurt weer ten grondslag liggen aan standaarden voor de uitwisseling van gegevens. Het metamodel is dus een standaardtaal waarin je informatiemodellen op een uniforme manier beschrijft. Deze metataal beschrijft als het ware de grammatica en de syntax van de modelleertaal, en geeft daarmee kaders aan deze informatiemodellen.

Figuur 1 Kern MIM

In Figuur 1 zijn de kernelementen van MIM weergegeven en zijn de basiselementen te zien op basis waarvan een MIM-compatibel informatiemodel wordt opgebouwd.

2. Betrokkenen en proces

Op 25 oktober 2018 heeft Dick Krijtenburg (Geonovum) de standaard MIM aangemeld voor opname de pas-toe-of-leg-uit lijst. Op 13 november 2018 heeft een intakegesprek plaatsgevonden met de indiener. In dit gesprek is onderzocht of de standaard voldoet aan de criteria om in procedure genomen te worden. Daarnaast is vooruitgeblikt op de procedure. Dit intakeadvies is tot stand gekomen op basis van het intakeonderzoek.

3. Voldoet de standaard aan de criteria om in procedure genomen te worden?

MIM voldoet aan alle vier criteria om in behandeling genomen te worden voor opname op de lijst aanbevolen standaarden. Hoe de standaard is getoetst op de vier criteria¹ wordt hieronder toegelicht in paragrafen 3.1-3.4.

3.1. Is de standaard toepasbaar voor elektronische gegevensuitwisseling tussen (semi-)overheidsorganisaties en bedrijven, tussen (semi-)overheidsorganisaties en burgers of tussen (semi-)overheidsorganisaties onderling?

Ja. MIM is een metamodel standaard die indirect invloed heeft op de elektronische gegevensuitwisseling. De standaard bepaalt de manier waarop de informatie-inhoud van gegevensuitwisselingsstandaarden wordt gespecificeerd en maakt deze eenduidiger.

3.2. Is het beoogde functioneel toepassingsgebied en het organisatorisch werkingsgebied van de standaard, voldoende breed om substantieel bij te dragen aan de interoperabiliteit van de (semi-)overheid?

Ja. MIM is van toepassing op alle (semi)overheidspartijen die informatiemodellen toepassen op de specificatie van standaarden voor de uitwisseling van gegevens. De toepassing van MIM beperkt zich niet tot een bepaalde organisatie of sector.

3.3. Is het zinvol de standaard op te nemen, gezien het feit dat deze niet al wettelijk verplicht is voor het beoogde functioneel toepassingsgebied en organisatorisch werkingsgebied?

Ja. MIM is niet wettelijk verplicht.

3.4. Draagt de standaard bij aan de oplossing van een bestaand, relevant (interoperabiliteits)probleem en het voorkomen van leveranciersafhankelijkheid?

Ja. Nu er nog geen metamodel beschikbaar is, ontwikkelt elke partij eigen informatiemodellen volgens eigen standaarden. Hierdoor mist er vaak semantische interoperabiliteit tussen deze modellen. Hierdoor zijn de uitwisselstandaarden die gebruik maken van deze informatiemodellen niet goed uitwisselbaar. Toepassing van het metamodel leidt tot eenduidige interpretatie van de informatiemodellen en bevordert de uitwisselbaarheid van deze modellen tussen verschillende partijen. Waardoor gegevensuitwisseling over ketens en organisaties heen eenduidiger en eenvoudiger wordt.

4. Is er zicht op een positief expertadvies?

Wanneer het Forum Standaardisatie de standaard in procedure neemt, zal een groep experts de standaard gaan toetsen op de vier inhoudelijke criteria² voor opname op de lijst. Het Forum Standaardisatie neemt geen standaarden in procedure waarvan al vaststaat dat deze in het expertonderzoek op tenminste één van de criteria zal stranden. Daarom wordt in dit intakeadvies vooruitgeblikt op de vier inhoudelijke criteria.

Het intakeonderzoek heeft geen inhoudelijke criteria gevonden die een positief expertadvies voor plaatsing van MIM op de lijst aanbevolen standaarden in de weg zou kunnen staan.

Dit wordt hieronder toegelicht in paragrafen 4.1-4.4.

¹ Meer informatie over de criteria voor het in procedure nemen van een standaard op de website van het Forum Standaardisatie, <https://www.forumstandaardisatie.nl>.

² Meer informatie over de inhoudelijke toetsingscriteria op de website van het Forum Standaardisatie, <https://www.forumstandaardisatie.nl>.

4.1. Toegevoegde waarde

Met MIM is er een gemeenschappelijk vertrekpunt voor de informatiemodellen die gebruikt worden in de specificatie van standaarden voor gegevensuitwisseling. MIM voorziet enerzijds in duidelijke afspraken over het vastleggen van gegevensspecificaties en biedt anderzijds ruimte aan de verschillende niveaus van modellering.

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen wegen op tegen de kosten, de risico's en nadelen van de adoptie van MIM. De interoperabiliteitswinst bij uitwisselstandaarden wordt als een grote toegevoegde waarde gezien, aangezien gegevensuitwisseling tussen ketens en overheidsorganisaties steeds belangrijker wordt.

Er is nog weinig ervaring met de implementatie van MIM omdat deze pas recent is gepubliceerd. Alleen de indieners hebben ervaring met de toepassing van MIM bij de door hun beheerde informatiemodellen. Het betreft hier wel een breed pakket aan informatiemodellen en bijbehorende uitwisselstandaarden. Een aantal van deze uitwisselstandaarden staat opgenomen op de 'pas-toe-of-leg-uit'-lijst, waaronder StUF en de Geo-standaarden. Naar verwachting zijn de implementatiekosten van MIM relatief laag. Compatibiliteit met eerdere versies van MIM is niet aan de orde aangezien er geen eerdere versies zijn.

Voor partijen die MIM nog niet toepassen zal de impact groot zijn, aangezien zij hun informatiemodellen dienen aan te passen en de daarvan afgeleide uitwisselstandaarden. Op basis van deze gewijzigde uitwisselstandaarden dienen softwareleveranciers aanpassingen in applicaties te maken. Daarna zal de compatibiliteit van deze uitwisselstandaarden echter wel aanmerkelijk zijn verbeterd.

Er zijn nog geen beveiligings- en privacyrisico's geïdentificeerd.

4.2. Open standaardisatieproces

MIM wordt beheerd door Geonovum. Het specificatiedocument is kosteloos verkrijgbaar via website van Geo-standaarden³. Het intellectuele eigendomsrecht is onherroepelijk vrijgegeven. Dit moet nog wel worden vastgelegd in de documentatie, zoals bij veel opensource licenties gebruikelijk is.

Geonovum heeft een beheerplan opgesteld conform BOMOS. Het besluitvormingsproces voor alle belanghebbenden is toegankelijk. Geonovum organiseert het consensusproces tussen actieve stakeholders en een nationale consultatie.

De standaard is ontwikkeld in het kader van het DSO-programma⁴. Binnen dit programma is er opdracht en budget voor beheer. Financiering voor periode van 3 jaar of langer is echter nog niet ingericht. Partijen werken aan structurele financiering. Hier is echter nog geen uitsluitel over.

4.3. Draagvlak

De standaard is nog slechts in beperkte kring bekend en toegepast. Voorlopers van deze standaard (KKG-metamodel) worden wel al gebruikt door verschillende partijen. Door de ondersteuning van VNG Realisatie en Geonovum bestaat er echter al wel brede toepassing bij gemeenten en het ruimtelijk domein. MIM ondersteunt een Model Driven Approach. Vooral nog is er beperkte ondersteuning bij leveranciers.

4.4. Opname op de lijst bevordert adoptie

Geonovum heeft MIM aanvankelijk aangemeld voor opname op de pas-toe-of-leg-uit lijst, maar signaleert zelf dat het draagvlak voor de standaard nog erg beperkt is. In overleg heeft de indiener daarom voorgesteld om MIM nu aan te melden voor opname op de lijst aanbevolen standaarden, en over drie tot vijf jaar opname op de pas-toe-of-leg-uit lijst te overwegen.

³ <https://docs.geostandaarden.nl/mim/def-st-mim10-20170614/doc.pdf>

⁴ <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/digitaal-stelsel/>

De indiener is wel van mening dat opname op de lijst open standaarden van het Forum Standaardisatie nodig is om de standaard binnen de overheid op de radar te krijgen.

5. Samenhang met andere standaarden op de lijst

MIM is gebruikt voor de informatiemodellen van de Geo-standaarden en StUF. Deze relaties hebben geen gevolgen voor de toetsing van MIM.

Er bestaat geen samenhang met een andere standaard op de pas-toe-of-leg-uit lijst, de lijst aanbevolen standaarden of standaarden die aangemeld zijn voor deze lijsten. Wel hangt MIM sterk samen met al gangbare informatiemodellen.

Gebruik van MIM richt zich daarom op de bouw van nieuwe informatiemodellen en bestaande modellen die aan groot onderhoud toe zijn.

6. Welke organisaties ondersteunen deze aanmelding?

De aanmelding van MIM wordt ondersteund door VNG Realisatie en Kadaster.

Geonovum beheert de standaard en heeft ook een aanspreekpunt ingericht voor vragen over de implementatie en adoptie van de standaard.

7. Use case

Een sector of domein wil interoperabiliteit voor dataverkeer en semantiek realiseren binnen het domein en met andere domeinen.

Een voorbeeld hiervan is de toepassing in de openbare ruimte, waar gegevens van verschillende bronnen nodig zijn. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om informatie over kabels en leidingen, groenbeheer, eigendomsverhoudingen en parkeren. Gegevens uit diverse bronnen die gecombineerd dienen te worden en waar compatibiliteit belangrijk is.

De gekozen manier is om als standaard voor het berichtenverkeer een objectgericht informatiemodel te ontwikkelen met gebruik van UML. De keuze van UML is echter niet genoeg. UML dwingt te weinig modellerregels af om het informatiemodel en afgeleide producten zoals implementatieschema's en vocabulaires te kunnen publiceren die aansluiten bij de werkwijze van andere domeinen.

Met de toepassing van MIM zijn er gedetailleerde afspraken over de modellerconcepten en beschrijving van de metadata van modelleerelementen. Dit levert de volgende resultaten op:

- Interoperabele manier van beschrijven van vocabulaire en mogelijke opname in een centrale of gedistribueerde catalogus.
- Gestandaardiseerde en model-driven implementatie in implementatie schema's of andere implementatiespecificatie.
- Betere focus mogelijk op de inhoud in plaats van het proces.
- Betere consultatie van de inhoud.
- Geïntegreerde ontsluiting van semantiek en opname in een stelsel van informatiemodellen.

Deze use case kan geprojecteerd worden op elke kernregistratie die op nationaal niveau een rol speelt. Op dit moment wordt ze toegepast op de BRO en de Standaard voor officiële publicaties voor de Omgevingswet.